

ARVO

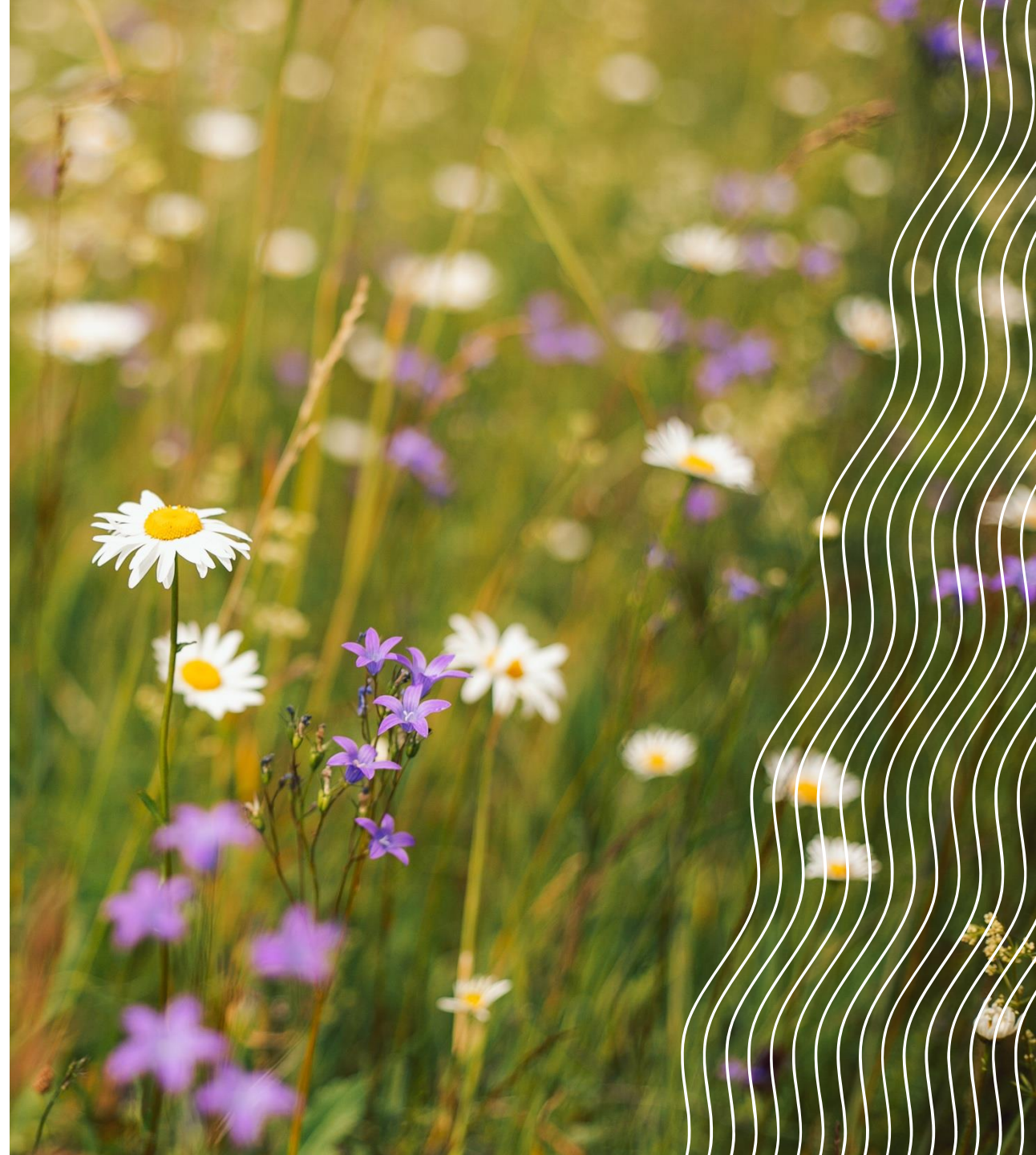
Luontotyyppitarkastelut ja alueellinen
viherkerroin arkkitehtuurikilpailuissa

Tausta

ARVO-hankkeessa on tuotettu Alueellinen viherkerroin 2025 -menetelmä (AVK) sekä Rakennetun ympäristön luontotyytit -luokittelu ja niiden ekologisen tilan mittarit (“rytyt”).

Näitä materiaaleja voidaan hyödyntää arkkitehtuurikilpailuissa, kun halutaan, että kilpailuratkaisuja voidaan verrata keskenään sen osalta **miten suunnitteluratkaisut vaikuttavat alueen viherrakenteeseen, tukevat luonnon monimuotoisuutta ja edistävät ilmastonmuutokseen sopeutumista.**

Mitä tarkoittaa käytännössä?

Kilpailualueen lähtötietona tulisi jakaa alueen inventoitu luontotyyppiluokittelu (luonnon + rakennetun ympäristön luontotyytit).

Kilpailuohjelmissa voidaan tämän jälkeen edellyttää:

- kilpailualueen tulevan viherrakenteen esittämistä luontotyyppipohjaisesti.
- tiettyjen olemassa olevien luontotyyppien säilyttämistä tai vahvistamista.
- suunnitellun viherrakenteen laadun kuvaamista ekologisen tilamittariston avulla (esimerkiksi millainen piha-alue on puuston lajisto- tai ikärakenteen osalta, muulta kasvillisuuslajistoltaan, sen kerroksellisuuden tai lahopuumäärien osalta).
- että kilpailutöissä pohditaan ja innovoidaan, miten erilaiset viherrakenteen osat voidaan kehittää ekologiselta tilaltaan laadukkaiksi (ohjausmekanismit, hoidon toimenpiteet, omistajuus jne.)

Mitä tarkoittaa käytännössä?

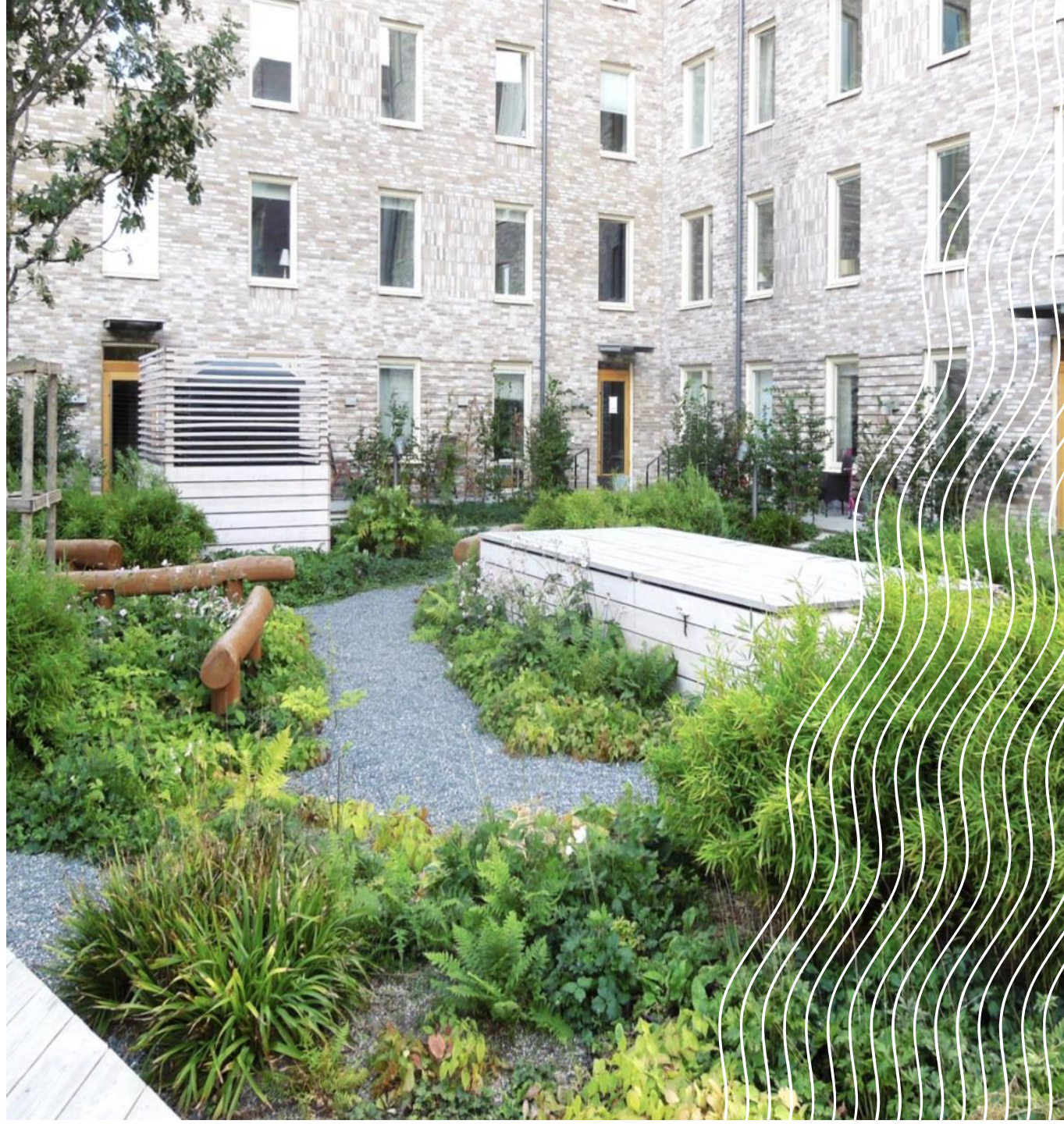
- Kun suunnitteluratkaisussa on esitetty säilyvät ja uudet luontotyypit sekä kuvattu niiden ekologinen tila, voidaan ratkaisulle laskea alueellinen viherkerroin (joko ehdotuksen jättäjä itse tai kilpailuorganisaatio laskee).
- Laskennan tuloksena saadaan ehdotuskohtaiset teema-arvot luonnon monimuotoisuudelle, ilmastoviisaudelle ja viherrakenteen sen käyttäjille tuottamille hyvinvointihyödyille.
- Näitä numeerisia tuloksia voidaan verrata ehdotusten välillä tai suhteessa lähtötilanteeseen ja tunnistaa helposti muutoksia esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden tasossa.

Soveltamisen hyödyt

Kehitetyt menetelmät ja luokitukset tarjoavat **läpinäkyvän tavan arvioida kilpailuehdotuksia** ja luovat muitakin hyötyjä:

1. Numeerinen ja vertailukelpoinen arviointitapa vaihtoehtojen välillä
2. Suunnitteluratkaisujen laadun varhainen näkyväksi tekeminen ja kokonaisvaltaisen luontotyyppiajattelun tuominen kilpailuehdotusten taustalle
3. Kilpailut voivat tukea kaupunkien omia ilmasto- ja luontotavoitteita
4. Suunnittelijoiden ajattelun ja osaamisen laajeneminen

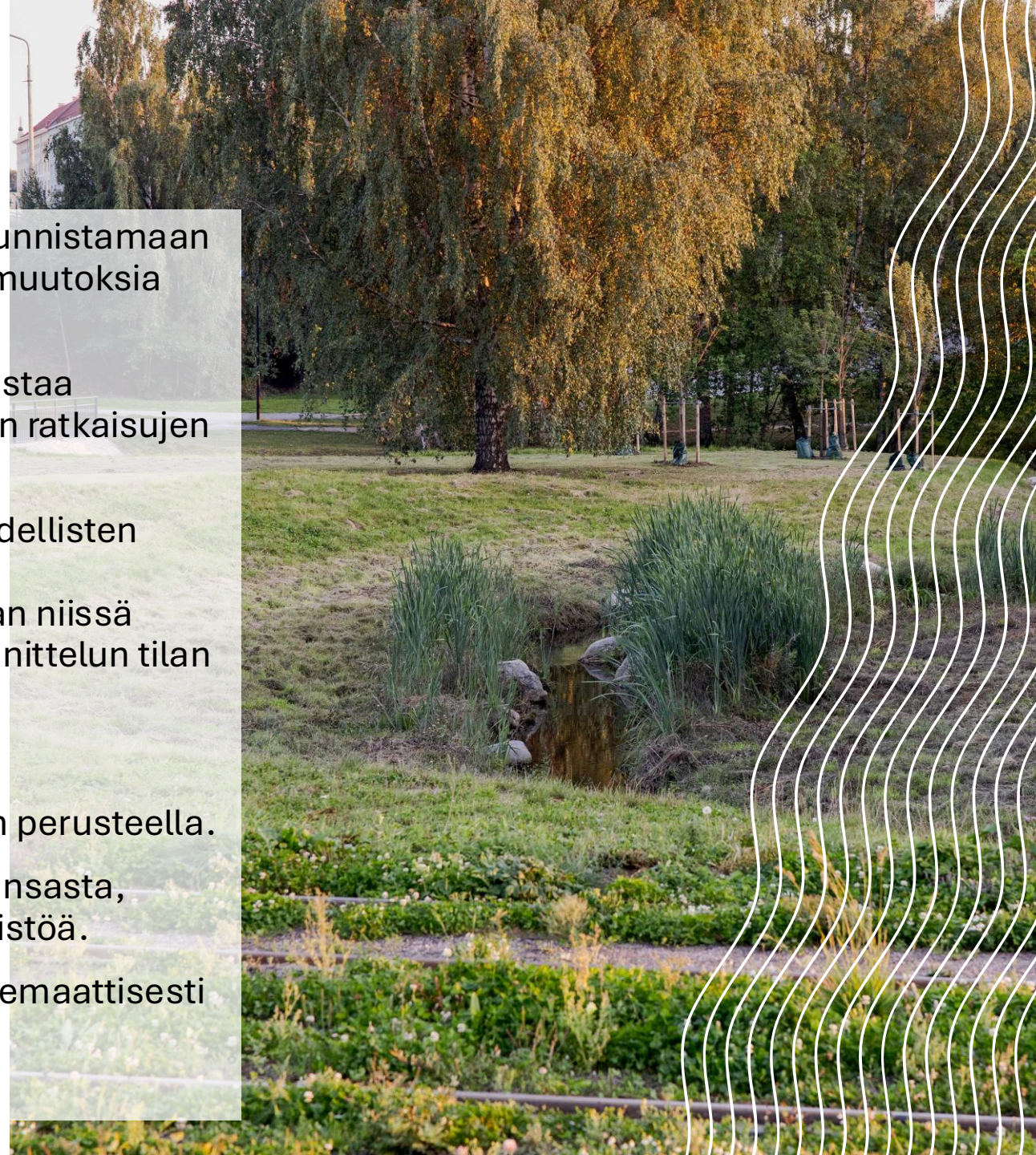

1. Vertailukelpoinen arviointitapa

- Luontotyyppien tunnistaminen kohdealueelta auttaa tunnistamaan viherrakenteessa tapahtuvia määrällisiä ja laadullisia muutoksia tutkittuun tietoon perustuen.
- Ekologisen tilan mittaristojen hyödyntäminen mahdollistaa kokonaisheikentämättömien tai jopa luontopositiivisten ratkaisujen todentamisen numeerisesti.
- Alueellisen viherkertoimen laskeminen mahdollistaa edellisten lisäksi viherrakenteen tuottamien ilmastohyötyjen ja hyvinvointihyötyjen todentamisen sekä konkretisoimaan niissä mahdollisesti tapahtuvan muutoksen nykytilan ja suunnittelun tilan välillä.

Arkkitehtuurikilpailuissa tämä tarkoittaa:

- Ehdotukset voidaan pisteyttää myös ekologisen laadun perusteella.
- Kilpailijoita kannustetaan tuottamaan elonkirjoltaan runsasta, vehreää, ilmastoviisasta ja hyvinvointia tukevaa ympäristöä.
- Arvioijat voivat vertailla suunnitelmien vaikutuksia systemaattisesti samoilla mittareilla.

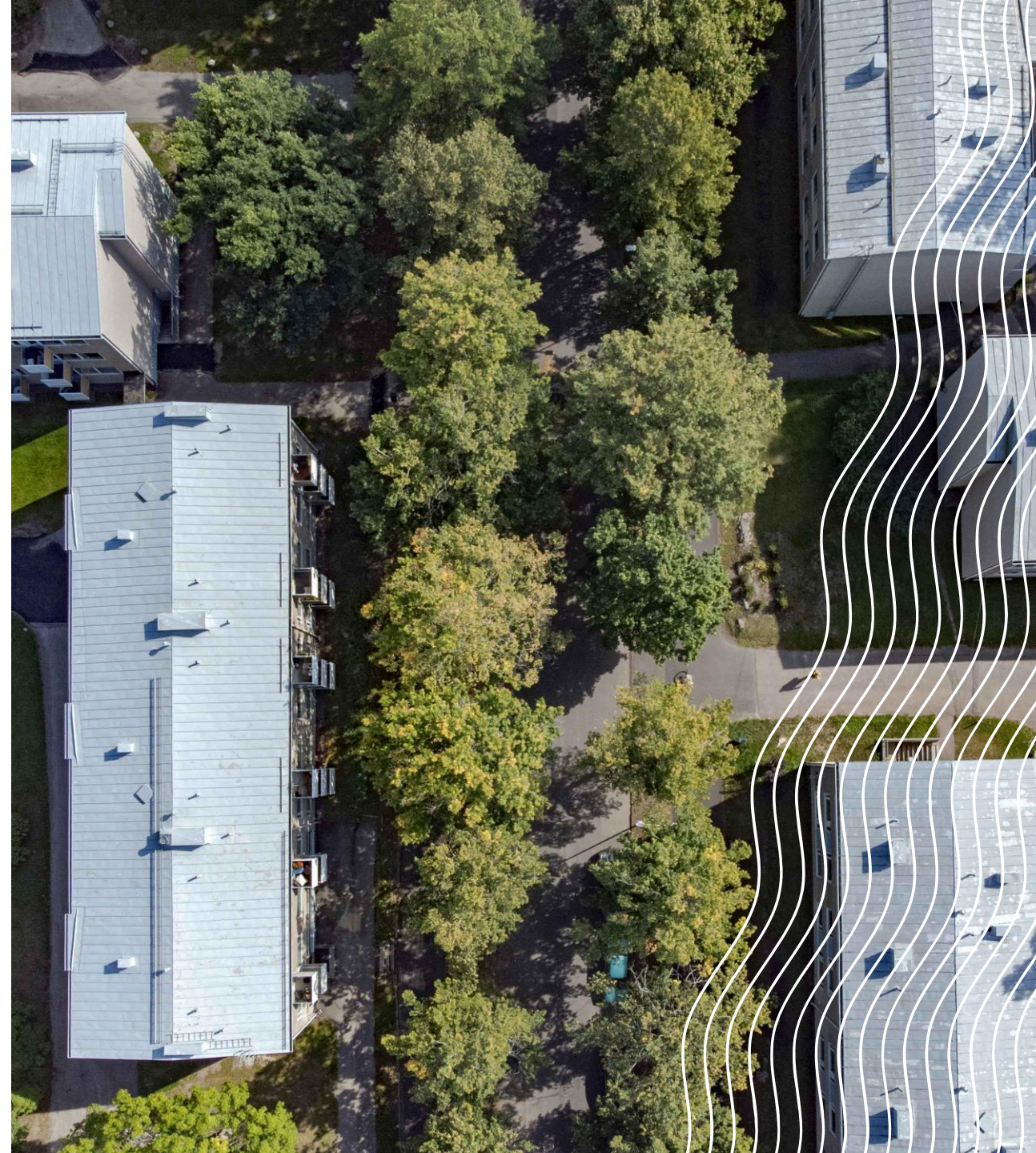
2. Suunnitteluratkaisujen laadun varhainen näkyväksi tekeminen

Alueellinen viherkerroin soveltuu parhaiten **varhaisen vaiheen suunnitteluun**, jossa vaihtoehtoja punnitaan. Arkkitehtuuri-kilpailut ovat juuri tällaisia prosesseja.

Tavoitteena on välttää suunnitteluratkaisut, jotka johtaisivat vaikeasti korjattaviin viherrakenteen heikennyksiin.

Luontotyyppiluokittelu tekee viherrakenteen laadullisista eroista näkyviä:

- Se auttaa ymmärtämään, mitä ei voi korvata milläkin (esim. metsää ei voi korvata kasvikatolla).
- Se nostaa esiin “tavallisen luonnon” arvon, joka usein jää suunnitelmissa huomaamatta.
- Se mahdollistaa olemassa olevan viherrakenteen vaalimisen ja vahvistamisen suunnittelussa.

3. Kilpailut voivat tukea kaupunkien omia ilmasto- ja luontotavoitteita

AVK:n kehitystyön taustalla on tarve saada kaupunkien viherrakenteelle yhtenäisiä, mitattavia tavoitteita ja väline vähentämään ristiriitaa tiivistämisen ja luonnon välillä.

Kun kilpailuissa käytetään AVK:ta kilpailuehdotusten arviointi on kytköksissä kaupungin strategiaan tavoitteisiin (sillä AVK tuo näkyväksi suunnitelman kyvyn:

- ylläpitää luonnon monimuotoisuutta
- viilentää ja ehkäistä lämpösaarekeilmiötä
- viivyttää ja käsitellä hulevesiä
- tukea hiilensidontaa
- tuottaa hyvinvointia (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen, luontoyhteys).

-> Näin kilpailu toimii kaupunkiviherrakenteen ohjausvälineenä eikä irrallisena ideageneraattorina.

4. Suunnittelijoiden ajattelun ja osaamisen laajeneminen

AVK ja luontotyyppiluokitukset on todettu hyödyllisiksi suunnittelijoiden osaamisen kehittämisessä sekä suunnitteluttavan organisaationsisäisen keskustelun jäsentämisessä ja priorisoinnissa.

Arkkitehtuurikilpailuissa tämä voi näkyä seuraavalla tavalla:

Kilpailijat ymmärtävät paremmin viherrakenteen ekologista toiminnallisuutta.

- ➔ Suunnitelmat linkittyvät vahvemmin olemassa olevaan viherrakenteeseen.
- ➔ Viherrakenne ei ole irrallinen elementti vaan yksi suunnittelun perusta.

Kuka suorittaa laskennan?

Laskennan voi suorittaa joko kilpailun järjestäjä tai kilpiluorganisaation palkkaama konsultti kilpailijoiden tuottamilla lähtötiedoilla. Tämä takaa tulosten helpon ja luotettavan vertailun.

Monivaiheisessa kilpailussa ensimmäisessä vaiheessa voidaan keskittyä luontotyyppien ja niiden ekologisen tilan määrittelyyn. Varsinainen laskenta voidaan toteuttaa rajatulle joukolle ehdotuksia myöhemmässä vaiheessa kustannuksen madaltamiseksi.

Miten tulokset arvioidaan?

Viherkerroin voi olla kilpailussa yksi arviointikriteeri, jolloin parhaan viherkertoimen tuottanut ehdotus saa tästä osa-alueesta täydet pisteet. Muut ehdotukset saavat vertailupisteet suhteutettuna parhaaseen ehdotukseen.

Toinen vaihtoehto on asettaa tietty alueellisen viherkertoimen tavoitetaso jo kilpailuohjelmaan ja arvioidaan siihen pääsemistä tai sen ylittymistä. Edellytys tälle on, että on olemassa realistinen käsitys siitä, mikä on kunnianhimoinen, keskimääräinen tai heikko taso suunnittelualueen viherkertoimelle.

Mihin soveltuu erityisesti?

Kehitetyt menetelmät ja luokitukset soveltuvat hyvin laaja-alaisiin kaupunkisuunnittelukilpailuihin tai maisema-arkkitehtuurikilpailuihin. Ne ovat sovellettavissa myös useamman korttelin laajuisiin suunnittelukohteisiin.

Jos kyseessä on yksittäinen rakennus piha-alueineen tai yksittäinen korttelialue, korttelikohtainen viherkerroin toimii alueellista viherkerrointa paremmin viherrakenteen laadun ja määrän numeeriseen mittaamiseen.

Lisätietoja: maisema-arkkitehtuurin apulaisprofessori Elisa Lähde, Aalto-yliopisto, elisa.lahde@aalto.fi

